

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/9/2019
Identifikačné číslo spisu: 8018200210
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8018200210.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: T. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. Č.. XX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o správnej žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX zo dňa 13. februára 2018, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 8Sa/26/2018-51 zo dňa 18. októbra 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Žalovaná j e p o v i n n á zaplatiť žalobcovi náhradu trov kasačného konania vo výške 100 %.

Odôvodnenie

1. Krajský súd rozsudkom č. k. 8Sa/26/2018-51 zo dňa 18.10.2018 zrušil rozhodnutie žalovanej (jej generálneho riaditeľa) č. XXX XXX XXXX zo dňa 13.02.2018 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal.
2. Žalovaná rozhodnutím č. XXX XXX XXXX zo dňa 13.02.2018 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia č. XXX XXX XXXX X zo dňa 23.11.2017, ktorým bola zamietnutá žiadosť žalobcu o zvýšenie starobného dôchodku ako aj o zmenu dátumu priznania starobného dôchodku.
3. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd, vychádzajúc z obsahu žaloby a repliky žalobcu k vyjadreniu žalovanej, mal za to, že žalobca nezákonnosť rozhodnutia žalovanej namieta z dôvodu, že hoci získal 37 rokov dôchodkového poistenia, pre teoretickú výšku dôchodku žalovaná zhodnotila nesprávne 34 rokov, hoci mala vychádzať iba z obdobia 30 rokov služby, ktorá mu bola zhodnotená na sumu výsluhového dôchodku; taktiež namietal nezhodnotenie doby zamestnania v baníckom učilišti v IAA. pracovnej kategórii a namietal, že dôchodok mu mal byť priznaný tri roky spätne od podania žiadosti z decembra 2010, teda od decembra 2007.

4. Krajský súd ako súd správny dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie žalovanej je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov - nedostatok riadneho odôvodnenia. Poukázal na to, že v zmysle judikatúry ústavného súdu „by mal orgán štátnej moci vo svojej argumentácii, obsahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať aj na celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí ako aj závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé, odôvodnenie má obsahovať dostatok dôvodov a ich uvedenie má byť zrozumiteľné a je povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického myslenia, jasného vyjadrovania a musí spĺňať základné gramatické, lexikálne a štylistické hľadiská“. Mal totiž preukázané (bod 41. rozsudku) že tak žalovaná ako ani prvostupňový správny orgán sa nevysporiadali so zásadnými námietkami žalobcu.

5. Podľa názoru krajského súdu žalovaná v odôvodnení rozhodnutia neuviedla svoju správnu úvahu, vychádzajúc zo skutkových zistení a relevantnej právnej úpravy, na základe ktorej ustálila svoj právny záver, že žalobcovi bolo na nárok a na určenie sumy starobného dôchodku zhodnotené všetko preukázané obdobie dôchodkového poistenia, že vymeriavacie základy sú zhodnotené podľa evidenčných listov dôchodkového poistenia a sú zhodnotené správne, a že ďalšie obdobie dôchodkového poistenia žalobcu a vymeriavacie základy neboli preukázané. Preskúmané rozhodnutie žalovanej preto podľa § 191 ods. 1 písm. d/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

6. Rozsudok krajského súdu napadla včas podanou kasačnou sťažnosťou žalovaná (ďalej aj „sťažovateľka“) z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP, teda z dôvodu, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

7. Sťažovateľka namietla, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nie je spôsobená tým, že žalobca nesúhlasí s odôvodnením rozhodnutia, pretože nesúhlasí so záverom žalovaného správnych orgánov v súvislosti s aplikáciou príslušných zákonných ustanovení o určení sumy starobného dôchodku a určení rozhodného obdobia 36 rokov, pri ktorom zákon nepripúšťa podľa § 22 zákona č. 100/1988 Zb. zohľadnenie obdobia pred 18. rokom veku. Nepreskúmateľné je tiež rozhodnutie, z ktorého výroku nie je možné zistiť ako bolo vo veci rozhodnuté, alebo ak je výrok rozporuplný, prípadne ak nie je možné rozlíšiť, čo je výrok a čo je odôvodnenie, alebo kto je účastníkom konania, prípadne kto bol rozhodnutím zaviazaný. Ďalším dôvodom nepreskúmateľnosti rozhodnutia je rozpor medzi výrokom a odôvodnením a absencia alebo nejednoznačnosť právnych záverov, vyplývajúcich z rozhodujúcich skutočností. Nepreskúmateľnosť pre nedostatok dôvodov musí spočívať v tom, že rozhodnutie nie je odôvodnené vôbec alebo v odôvodnení chýbajú skutočnosti, na základe ktorých správny orgán rozhodol. Podľa názoru sťažovateľky preskúmané rozhodnutie takými vadami netrpí a obsahuje náležitosti v súlade s § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003“).

8. Pokiaľ ide o námietku účastníka konania ohľadne skoršieho dátumu vzniku nároku na výplatu starobného dôchodku, sťažovateľka považovala za potrebné uviesť, že nárok na starobný dôchodok žalobcovi vznikol dňom 09.05.2003 a nárok na výplatu starobného dôchodku od 01.12.2010 je súladný s jeho písomnou žiadosťou zo dňa 02.10.2013. O dátume nároku na výplatu starobného dôchodku bolo rozhodnuté právoplatne rozhodnutím, ktoré bolo potvrdené aj rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10So/7/2016 z 31.05.2017 - uvedené stanovisko žalovanej k námietke účastníka so záverom o jeho nedôvodnosti preskúmané rozhodnutie obsahuje.

9. Pokiaľ ide o námietku nehodnotenia doby poistenia pred 18. rokom veku v baníckom učilišti, sťažovateľka zdôraznila, že sporná doba od 01.09.1963 do 28.02.1965 bola zhodnotená v plnom rozsahu, čo vyplýva z osobného listu dôchodkového poistenia, ktorý tvorí prílohu prvostupňového rozhodnutia z 23.11.2017.

10. Na účely určenia sumy starobného dôchodku je rozhodných 36 rokov, z toho 5 rokov v III. pracovnej kategórii a 31 rokov v I. pracovnej kategórii. Podľa § 22 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. na

účely určenia sumy starobného dôchodku sa hodnotí len doba zamestnania po 18. roku veku, čiže na dobu zamestnania pred osemnástym rokom veku sa neprihliada. Vo zvýhodnenej I.AA pracovnej kategórii žalobca získal po osemnástom roku veku 211 dní, ktorá skutočnosť bola zohľadnená podľa § 22 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. tak, že základná výmera starobného dôchodku 60 % priemerného mesačného zárobku (ďalej aj „PMZ“) sa od 21. roku zamestnania zvýšila za každý ďalší rok zamestnania v I. pracovnej kategórii o 2 %, teda v prípade žalobcu za 16 rokov o 32 % na celkových 92 % PMZ. Uvedené zákonné ustanovenia sú kogentného charakteru, neposkytujú priestor na správne úvahy; rozhodnutie žalovanej je nimi zdôvodnené.

11. Podľa názoru sťažovateľky prvostupňové aj preskúmané rozhodnutie obsahuje jasné, zrozumiteľné a úplné odôvodnenie. Navrhla preto, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. Žalobca vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedol, že v Policajnom zbore, vrátane základnej vojenskej služby, získal len 32,3 roka služby a na výsluhový dôchodok mu bolo zhodnotených len 30 rokov služby. Hoci žalovaná tvrdí, že starobný dôchodok mu patril už od 09.05.2003, bol mu priznaný od 01.12.2010 a nie tri roky spätne. Ku dňu jeho priznania mal odpracovaných viac ako 45 rokov, vrátane 12,5 roka v civilnej sfére.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že sťažovateľke nemožno vyhovieť.

14. Podľa § 191 ods. 1 písm. d/ SSP Správny súd rozsudkom zruší napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy, ak je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov.

15. Krajský súd zrušil preskúmané rozhodnutie žalovanej z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov, keď dospel k záveru, že žalovaná ako ani prvostupňový správny orgán sa nevysporiadali so zásadnými námietkami žalobcu.

16. Z dávkového spisu žalobcu mal kasačný súd preukázané, že starobný dôchodok bol žalobcovi priznaný od 01.12.2010 rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia č. XXX XXX XXXX X zo dňa 20.04.2015. Uvedené rozhodnutie bolo potvrdené rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 6Sd/45/2015-24 zo dňa 07.10.2015 ktorý bol potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10So/7/2016 zo dňa 31.05.2017. Najvyšší súd v predmetnom rozsudku v označenom rozsudku poukázal na to, že pre Sociálnu poisťovňu, ústredie je pri výpočte tzv. teoretickej sumy starobného dôchodku záväzné rozhodnutie Utvaru sociálneho zabezpečenia Ministerstva vnútra SR, ktorý aj v potvrdení zo dňa 29.05.2013 o tom, že na nárok a výšku výsluhového dôchodku z osobitného systému sociálneho zabezpečenia bola žalobcovi zhodnotená doba 34 rokov a 42 dní služby - Sociálna poisťovňa ani súd preto nie sú oprávnené tento údaj preskúmať. Najvyšší súd t u taktiež poukázal na to, že vzhľadom na skutočnosť, že starobný dôchodok bol vypočítaný podľa zákona č. 100/1988 Zb., v zmysle § 22 ods. 2 a 3 tohto zákona sa hodnotí len doba zamestnania po dosiahnutí veku 18 rokov do vzniku nároku na starobný dôchodok. Napokon najvyšší súd v uvedenom rozsudku uviedol, že priznanie starobného dôchodku od 01.12.2010 je v súlade so žiadosťou žalobcu zo dňa 13.12.2011, upresnenou jeho listom zo dňa 02.10.2013 a keďže priznanie starobného dôchodku je podmienené žiadosťou poistenca, odporkyňa nemohla žalobcovi priznať dôchodok ku skoršiemu dátumu.

17. Pokiaľ teda krajský súd považoval preskúmané rozhodnutie žalovanej zo dňa 13.02.2018 za nedostatočne odôvodnené vo vzťahu k žalobnej námietke, že dôchodok mal byť žalobcovi priznaný tri roky spätne od podania žiadosti z decembra 2010, teda od decembra 2007, tento záver krajského súdu kasačný súd nepovažoval za správny práve z dôvodu, že otázka nároku na priznanie starobného dôchodku už od decembra 2007 bola riešená v rozhodnutí Sociálnej poisťovne zo dňa 20.04.2015 a v následnom súdnom konaní, keď najvyšší súd priznanie dôchodku od 01.12.2010 považoval za súladné

so zákonom, a teda v tejto časti ide o vec už rozsúdenú. Na uvedené právoplatné rozhodnutie bolo v prvostupňovom rozhodnutí z 23.11.2011 poukázané v odsekoch 2 a 3 jeho odôvodnenia. Krajský súd túto skutočnosť opomenul. V tejto časti preto kasačný súd považoval kasačnú sťažnosť žalovanej za dôvodnú.

18. V tejto súvislosti kasačný súd nad rámec kasačného konania považuje za vhodné doplniť, že je potrebné rozlišovať vznik nároku na starobný dôchodok podľa § 94 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. (dňom 09.05.2003) a vznik nároku na výplatu tohto dôchodku podľa § 94 ods. 2 a § 95 ods. 1 a 2 tohto zákona najviac tri roky spätne odo dňa, ktorým o jeho priznanie poistenec požiada.

19. Krajský súd nedostatok riadneho odôvodnenia videl aj v tom, že sa správne orgány nevysporiadali riadne s námietkou nezhodnotenia doby zamestnania v baníckom učilišti v I.AA pracovnej kategórii pred 18. rokom veku. V osobnom liste dôchodkového zabezpečenia, ktorý tvorí prílohu prvostupňového rozhodnutia z 23.11.2017 je táto doba od 01.09.1963 do 08.05.1966 vykázaná ako doba zamestnania v I.AA pracovnej kategórii za čas od 01.03.1965 do 08.05.1966, resp. až do 09.07.1966. V prvostupňovom rozhodnutí však Sociálna poisťovňa, ústredie uviedla len to, že: „Po dodatočnom zhodnotení doby učebného pomeru vo zvýhodnenej I.AA kategórii od 01.03.1965 do 09.07.1966 (v počte 496 dní), preukázanej evidenčným listom dôchodkového zabezpečenia z 25.10.2017, sa suma starobného dôchodku nezmenila. Starobný dôchodok Vám od 01.12.2010 naďalej patrí v sume 130,50 € mesačne.“ V uvedenom prvostupňovom rozhodnutí absentuje akékoľvek odôvodnenie, prečo a na základe akého ustanovenia zákona vyššie uvedenú dobu v I.AA pracovnej kategórii pred 18. rokom veku nie je možné hodnotiť na účely výšky starobného dôchodku. Tento nedostatok neodstránila ani žalovaná v preskúmanom rozhodnutí z 13.02.2018. Dôvody rozhodnutia nemožno dopĺňať v súdnom konaní. Kasačný súd z uvedeného dôvodu považoval v tejto časti kasačnú sťažnosť za nedôvodnú.

20. Krajský súd považoval rozhodnutie žalovanej za nedostatočne odôvodnené aj vo vzťahu k námietke žalobcu, že ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok získal celkovo 37 rokov dôchodkového poistenia (správne malo byť celkovo 38 rokov). Žalovaná v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia uviedla, že z celkovej doby zamestnania do vzniku nároku na starobný dôchodok, t. j. do 09.05.2003 v rozsahu 38 rokov je na účely určenia sumy starobného dôchodku rozhodných 36 rokov, pričom na dobu pred 18. rokom veku sa neprihliada, avšak opäť neuviedla prečo, na základe akého ustanovenia zákona. Aj v tejto časti preto kasačný súd nepovažoval kasačnú sťažnosť za dôvodnú.

21. Krajský súd napokon za nedostatočne odôvodnené považoval rozhodnutie žalovanej aj z hľadiska námietky žalobcu, že pre teoretickú výšku dôchodku žalovaná zhodnotila nesprávne 34 rokov služby, hoci mala vychádzať iba z obdobia 30 rokov služby, ktorá mu bola zhodnotená na sumu výsluhového dôchodku. Aj v tejto časti kasačný súd považoval kasačnú sťažnosť za nedôvodnú. Z kópie rozhodnutia Ministerstva vnútra SR č. p. SPC-35.969-1/5-2003 zo dňa 17.01.2003 založeného do dávkového spisu Sociálnej poisťovne totiž vyplýva, že žalobcovi bol od 01.11.2002, teda pred dovŕšením dôchodkového veku, priznaný výsluhový dôchodok podľa § 38 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov; hoci v tomto rozhodnutí je uvedené, že pre výpočet výsluhového dôchodku bola podľa § 58 zákona č. 328/2002 Z. z. zhodnotená doba trvania služobného pomeru 34 skončených rokov a že základom pre výpočet výsluhového dôchodku bol služobný plat 22.017 Sk mesačne, z 3. odseku tohto rozhodnutia súčasne vyplýva, že pre výšku výsluhového dôchodku bola v skutočnosti žalobcovi zhodnotená len doba 30 skončených rokov služby. Kým ustanovenie § 58 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. upravuje iba to, ktoré doby sa považujú za dobu trvania služobného pomeru rozhodujúcu na vznik nároku na výsluhový dôchodok, z ustanovenia § 39 tohto zákona je zrejmé, že výsluhový dôchodok môže byť vymeraný najviac v sume, zodpovedajúcej 30 rokom služby.

22. V súvislosti s výpočtom tzv. teoretickej sumy starobného dôchodku pri aplikácii čl. 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach kasačný súd považuje za potrebné poukázať aj na to, že žalovaná pri výpočte nesprávne použila úhrn 42,3096 rokov, hoci ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok žalobca mal získať dobu rozhodnú pre výpočet starobného dôchodku len v rozsahu 36 rokov. Doba dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok by mala byť

rozhodná iba pre zvýšenie sumy starobného dôchodku, už určenej podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru.

23. Správne teda krajský súd poukázal na to, že žalovaná neuviedla správnu úvahu, vychádzajúcu nielen zo skutkových zistení, ale aj relevantnej právnej úpravy, na základe ktorej ustálila svoj právny záver o nutnosti zamietnuť žiadosť žalobcov. Kasačný súd preto kasačnú sťažnosť žalovanej zamietol.

24. Kasačný súd zdôrazňuje, že povinnosťou žalovanej i prvostupňového správneho orgánu je vysporiadať sa s uplatňovanými nárokmi, resp. námietkami nielen odkazom na ustanovenie zákona, ale aj vysvetliť, aký dôsledok má použitie konkrétneho zákonného ustanovenia v tom-ktorom prípade. Z odôvodnenia rozhodnutia musí byť aj laikom, najmä v sociálnych veciach zrejmé, prečo správny orgán rozhodol určitým spôsobom. V ďalšom konaní sa preto žalovaná riadne vysporiada s námietkami žalobcu v naznačenom smere, pričom v odôvodnení nového rozhodnutia vo veci vysvetlí aj použitie ustanovení § 22 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení.

25. O náhrade trov kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 SSP, lebo v kasačnom konaní bol žalobca plne úspešný.

26. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.